

Com s'organitza la informació trobadada

Mònica Bonich
Albert Cervera
Gema Santos

PID_00168959

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Els continguts d'aquest material es publiquen sota una llicència Creative Commons de tipus Reconeixement-no comercial-CompartirIgual (BY-NC-SA) versió 3.0 Espanya (jurisdicció espanyola), que permetrà copiar-los, distribuir-los, comunicar-los públicament i fer-ne obres derivades, sempre citant l'autoria i la font, per a usos no comercials. Si aquests continguts són transformats, l'obra generada estarà sotmesa a una llicència Creative Commons igual, similar o compatible amb l'esmentada llicència.

Índex

Introducció	5
1. Com se citen els documents	7
2. Com es gestionen les referències bibliogràfiques	10
3. Com es fa un ús ètic de la informació	11
3.1. Estratègies per a fer un ús ètic de la informació	11
3.2. Drets d'autor	13
Exercicis d'autoavaluació	17
Solucionari	18
Bibliografia	19

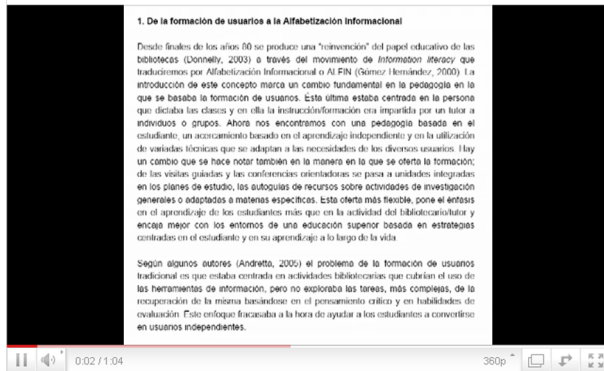
Introducció

Per a poder treure el màxim rendiment de la informació recollida i fer-ho de forma eficient, ens cal un bon sistema per a organitzar aquesta informació. El millor és tenir pensat de bon principi com la voldrem utilitzar, ja que ens ajudarà a aprofitar-la millor; és a dir, hem de pensar per a què la necessitem, en quin format la voldrem presentar, si la volem inserir dins un text, etc. Un bon SGRB (Sistema de Gestió de Referències Bibliogràfiques) ens ajudarà a fer-ho, com expliquem a continuació.

1. Com se citen els documents

Quan fem un referència a un treball d'un altre autor o bé citem textualment una part del seu treball, cal indicar d'on hem tret la informació. La forma per a fer-ho és a mitjançant les citacions o referències bibliogràfiques. Se solen trobar juntes en un llistat de bibliografia i / o inserides en el text o com a nota al peu de pàgina. Per exemple:

Uoc Competències Informacionals - Cita bibliogràfica

<http://www.youtube.com/watch?v=uDLSdbvHCil>

Totes dues ens serveixen per a justificar el que estem dient i per a reconèixer que el que diem pertany a una altra persona. No cal fer-ho en el cas d'idees originals o de coneixement popular.

La forma en què se citen els documents és segons les normes següents:

- ISO 690 per a documents impresos i audiovisuals.
- ISO 690-2 per a documents electrònics.

Les diferents institucions han adaptat aquests estàndards a les seves necessitats canviant aspectes formals com l'ús de majúscules i minúscules, l'ordre dels elements que en formen part (autor, títol, any...), etc. Aquestes adaptacions són el que coneixem com *formats bibliogràfics*.

A vegades, institucions com les universitats demanen que els membres de la seva comunitat educativa utilitzin un d'aquests formats en concret. És el cas de la UOC. En podem veure les especificacions a la guia lingüística del Servei lingüístic.

Les cites, seguiran la següent estructura per a:

a) Llibre imprès

Castaño, Cecilia (2005). *Las mujeres y las tecnologías de la información: Internet y la trama de nuestra vida*. Madrid: Alianza.

b) Capítol de llibre imprès

Guitert, Montse; Giménez, Ferran (2000). «Trabajo cooperativo en entornos virtuales de aprendizaje». A: Josep M. Duart; Albert Sangrà (comp.). *Aprender en la virtualidad* (pàg. 113-133). Barcelona: EDIUOC (Biblioteca de Educación. Nuevas Tecnologías, 2).

c) Article de revista en paper

Sprünker, Janine (2009, juliol). «Webs de museus: materials i activitats amb contingut de patrimoni pel públic escolar». *Informatiu del sistema territorial del museu de la ciència i de la tècnica de Catalunya* (núm. 18, pàg. 8).

d) Ponència en un congrés

Arnedo, Joan; Herrera, Jordi (2009, març). «A security layer for JXTA core protocols». A: *IEEE International Conference on Complex, Intelligent and Software Intensive Systems (CISIS)* (pàg. 463-468). Ponència. Nova York: IEEE.

e) Tesi doctoral

Coll, Marta (2009, maig). *La modalitat de l'acció: anàlisi empírica, reformulació teòrica i representació computacional*. Irene Castellón; Salvador Climent. Tesi doctoral presentada a l'Internet Interdisciplinary Institut de la Universitat Oberta de Catalunya.

f) Document no publicat

Castells, Manuel (1993). *La modernización tecnológica de las empresas industriales de electrónica y telecomunicaciones en Rusia (cursos 1991-1993)*. Document inèdit.

g) Lleis, sentències, resolucions i altres normes

Llei 1/2008, de 20 de febrer, de contractes de conreu. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 3 de març de 2008, núm. 5082, pàg 16654-16669.

h) Documents audiovisuals i gràfics

Becoming Jane [pel·lícula cinematogràfica] (2009). Julian Jarrold (dir.) Barcelona: RBA Edipresse (120 min).

i) Articles en línia

Castano, Jonatan (2010). «La desigualtat digital entre els alumnes universitaris dels països desenvolupats i la seva relació amb el rendiment acadèmic» [article en línia]. *RUSC* (vol. 7, núm. 1). UOC. [Data de consulta: 03 de febrer de 2010]. <http://rusc.uoc.edu/ojs/index.php/rusc/article/view/v7n1_castano>

j) Altres documents en línia

Torres, Anna (2009, abril). *Universitat xarxa a la xarxa* [reportatge en línia]. UOC [Data de consulta: 03 de febrer de 2010]. <http://www.uoc.edu/portal/catala/la_universitat/sala_de_prensa/reportatges/2009/xarxes_old.html>

Cal tenir en compte que, a banda del format bibliogràfic UOC, hi ha molts altres formats. Normalment, les revistes acadèmiques demanen als autors que les cites dels articles tinguin un d'aquests formats. Alguns, s'han establert com estàndards *de facto* en disciplines concretes com ara:

- APA per a psicologia
- Chicago per a humanitats
- IEEE per a enginyeria
- MLA per a lingüística
- Vancouver per a medicina

2. Com es gestionen les referències bibliogràfiques

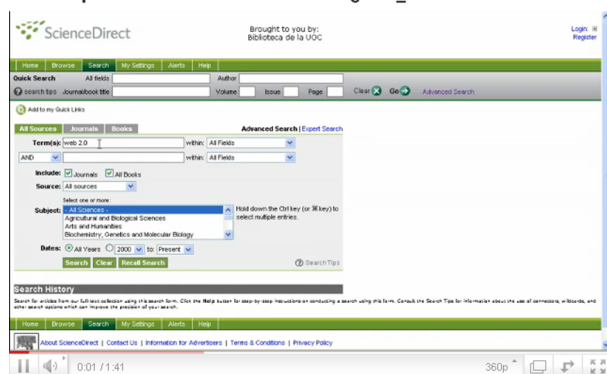
Tradicionalment, les referències bibliogràfiques es gestionaven anotant la informació de l'autor, títol, etc. en fitxes de mida DIN A-6 o fins i tot alfabèticament en un document de text, però actualment tenim eines que ens permeten:

- Recollir la referència bibliogràfica automàticament des de qualsevol font d'informació: catàleg, base de dades, cercador d'internet, el web mateix, etc.
- Ordenar les referències de la manera que ens resulti més còmoda.
- Crear bibliografies en el format bibliogràfic que necessitem en cada moment.
- Introduir les cites en el text de forma automàtica, ràpida i eficient.
- Compartir les referències amb els companys.

Els programes que permeten fer tot això són els SGRB (Sistemes de Gestió de Referències Bibliogràfiques). D'SGRB, n'hi ha molts. Cadascun té unes característiques que el fan adequat per a unes tasques o unes altres. N'hi ha que són gratuïts com Connotea o Cite-U-Like; altres són de pagament, com Procite, i altres amb versions de pagament i versions reduïdes gratuïtes, com EndNote i EndNoteWeb, etc.

La UOC, igual que la resta d'universitats catalanes que formen part del CBUC (Consorti de Biblioteques Universitàries de Catalunya), ha subscrit *RefWorks* per a tota la seva comunitat educativa. La Biblioteca ha desenvolupat una guia d'ús de *RefWorks* que posa a disposició de la comunitat d'usuaris.

UOC Competències Informacionals - Bibliografia_Refworks

<http://www.youtube.com/watch?v=Y0CoubCoXOA>

3. Com es fa un ús ètic de la informació

La informació que tenim al nostre abast es pot utilitzar de moltes maneres, però només algunes respecten els drets d'autor. Els drets d'autor estan protegits per la Llei de Propietat Intel·lectual (1/1996, de 12 d'abril), que regula els drets d'autor de les obres artístiques, científiques i literàries en qualsevol format. És el que es coneix com a *copyright*.

Els autors tenen uns drets morals, drets d'explotació i drets relacionats que es descriuen en aquesta llei.

Fer un ús ètic de la informació comporta complir la legislació vigent i garantir als autors els seus drets morals sobre l'obra; és a dir, reconèixer qui és l'autor d'un text o d'una idea, els drets d'explotació i els relacionats. Els drets d'explotació són:

- Dret de reproducció: fer còpies de l'obra
- Dret de distribució: vendre o prestar l'obra
- Dret de comunicació pública: donar a conèixer l'obra
- Dret de transformació: fer canvis en l'obra original

Tal com s'ha indicat en el punt 9.1 cal citar bé el document i per a això ens ajudaran els SGRB (Sistemes de Gestió de Referències Bibliogràfiques) que s'han introduït en el punt 9.2.

3.1. Estratègies per a fer un ús ètic de la informació

Hi ha una sèrie d'estratègies per a fer un ús ètic de la informació:

- Parafrasejar, és a dir, redactar el text amb paraules pròpies per a incloure'l dins del redactat. Sempre, però, citant correctament d'on s'ha extret la informació. Cal anar amb compte també per a no tergiversar les idees de l'autor.
- Si és necessari copiar un fragment, sempre s'ha de fer entre cometes i posant una referència al final o una nota al peu indicant d'on s'ha extret el fragment.
- Citar sempre la font, tant dins del text com en la bibliografia al final de tot del document.
- Quan estem llegint un document, cal prendre notes sempre indicant la font.

Si utilitzem fragments d'un document textual o bé d'un document audiovisual o gràfic (imatges, vídeos, etc.) d'una altra persona sense citar-ne la font, l'estarem plagiant i això es penalitza tant en l'àmbit acadèmic com en el legal, d'acord amb la Llei de propietat intel·lectual.

Per a vetllar pel compliment de les lleis de propietat intel·lectual, a nivell internacional es va crear la WIPO (World Intellectual Property Organization), que pertany a la ONU.

Cal destacar també la presència d'organitzacions que gestionen de forma col·lectiva els drets de la propietat intel·lectual a nivell local. En l'àmbit espanyol podem esmentar l'SGAE (Sociedad General de Autores y Editores) o CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) en el cas de llibres i publicacions periòdiques, entre d'altres entitats.

No totes les obres estan subjectes a copyright. És el cas de:

a) Obres de domini públic; és a dir, les obres que no estan subjectes a drets d'autor, perquè:

a.1.) Són de coneixement comú; per exemple, una definició d'un terme, una frase feta, un fet que tothom coneix, etc.

a.2.) Han prescrit els drets d'autor segons els terminis que fixa la llei; per exemple, si han passat 70 anys després de la mort de l'autor (en el cas de les obres escrites). Algunes d'aquestes obres les podem trobar a Internet digitalitzades, com en el Project Gutenberg.

b) Excepcions legals:

b.1.) L'ús d'una part no substancial de l'obra. Normalment, un únic article d'una revista i, en el cas de llibres, fins al 10% del seu contingut.

b.2.) Si s'utilitzen per a l'estudi privat; la recerca no comercial, fer-ne ressenyes, informar d'esdeveniments d'actualitat, facilitar la feina bibliotecària o arxivística o en certs contextos educatius, , etc.

b.3.) Les idees inherents en l'obra: es protegeix la forma com s'expressen, però no la idea en si.

b.4.) Altres usos permesos per ordre judicial

c.) Obres d'accés obert. Segons el Manifest de la Budapest Open Access Initiative, entenem per *accés obert* l'accés lliure per a l'intercanvi d'obres que permeti als usuaris llegir, imprimir, copiar, distribuir, extreure'n informació per a utilitzar-la amb qualsevol propòsit legal, sense més barreres financeres, legals i tècniques que les inevitables generades per l'accés a internet.

Per a aconseguir-ho, es recomanen dues estratègies:

c.1.) Publicar en revistes d'accés obert; per exemple, les que trobem a *RACO* (*Revistes Catalanes amb Accés Obert*) o a *DOAJ* (*Directory of Open Access Journals*).

c.2.) Publicar en una revista tradicional que permeti als autors deixar els articles en dipòsits de documents, institucionals, com el Repositori Institucional de la UOC: O2, l'Oberta en Obert, o temàtics.

Podem trobar una llista de dipòsits de documents d'accés obert a *OpenDOAR* (*Directory of Open Access Repositories*) i a *ROAR* (*Registry of Open Access Repositories*).

En aquests dipòsits, els autors hi deixen una còpia electrònica de l'article, ponència, informe, etc. que s'anomena *eprint*. Els *eprints* poden ser de dos tipus:

- edicions preliminars en el cas que no hagin passat encara pel procés de revisió per experts en la matèria d'una revista acadèmica,
- *postprints* en el cas que ja hagin estat publicats.

3.2. Drets d'autor

Quan els autors publiquen un article cedeixen els drets d'autor a l'editor. Per a conèixer quins drets té l'autor sobre el seu treball un cop aquest ha estat publicat, cal consultar l'editor o bé recursos com ara *Sherpa/Romeo* en el cas d'editors internacionals, o *Dulcinea* en el cas d'editors espanyols. Segons aquestes fonts, hi ha quatre vies possibles per a dipositar documents:

- Verda: l'editor permet als autors dipositar les edicions preliminars i *postprints* en obert.
- Blava: l'editor permet als autors dipositar els *postprints* en obert.
- Groga: l'editor permet als autors dipositar les edicions preliminars en obert.
- Blanca: no es permet el dipòsit.

Tots aquests documents (o obres, en general) estan protegits per adaptacions del copyright o bé per llicències del tipus *copyleft*.

El *copyleft* és un tipus de llicència que se sol aplicar a creacions informàtiques fonamentalment, amb la idea que tothom ha de poder executar un programa informàtic, copiar-lo, modificar-lo i distribuir-lo de forma lliure. És promoguda pel projecte GNU de Richard Stallman i la Free Software Foundation. Per a garantir aquests drets d'ús dels programes, es va crear la Llicència General Pública de GNU (GPL) i, per a la documentació relacionada, la Llicència de Documentació Lliure de GNU (FDL).

En aquesta línia van aparèixer les llicències Creative Commons. Les llicències vetllen per la protecció dels drets de l'autor. Hi ha 6 tipus de llicències Creative Commons, totes adaptades a la legislació del país. Són:

Logotip de Creative Commons

- **Reconeixement (by):** es permet copiar, distribuir, comunicar públicament l'obra i fer-ne obres derivades sempre que es reconegui l'autor.
- **Reconeixement compartit (by-sa):** es permet copiar, distribuir, transmetre l'obra i adaptar-la sempre que se'n reconegui l'autor i, si se'n fa una obra derivada, s'ha de distribuir amb la mateixa llicència que l'obra original.
- **Reconeixement sense derivades (by-nd):** es permet copiar, distribuir i transmetre l'obra sempre que se'n reconegui l'autor i no s'alteri, transformi o se'n facin obres derivades.
- **Reconeixement no comercial (by-nc):** es permet copiar, distribuir, transmetre i adaptar l'obra sempre que se'n reconegui l'autor i no s'utilitzi amb finalitats comercials
- **Reconeixement no comercial i compartit (by-nc-sa):** es permet copiar, distribuir, transmetre i adaptar l'obra sempre que es reconegui l'autor, no s'utilitzi per a fins comercials i que, si se'n fa una obra derivada, aquesta es distribueixi amb una llicència similar a la de l'obra original.
- **Reconeixement no comercial i sense derivades (by-nc-nd):** es permet copiar, distribuir i transmetre l'obra sempre que se'n reconegui l'autor, s'utilitzi amb finalitats no comercials i no s'alteri ni transformi ni se'n facin obres derivades.

Uoc Competències Informacionals - Llicència Creative Commons

<http://www.youtube.com/watch?v=05S9FDLoNbg>

Si pertanyeu a la comunitat UOC i voleu depositar els vostres treballs en el repositori institucional de la UOC, us aconsellem que consulteu el següent vídeo:

Uoc Publica - Biblioteca Virtual de la UOC

<http://www.youtube.com/watch?v=JRoVWV-rqac>

En conclusió, com a usuaris de la informació hem de ser conscients que tots els documents tenen un autor i que aquest s'ha de reconèixer i se li han de respectar els drets. La millor forma de fer-ho és citant-lo sempre. Per a fer-ho de forma eficient, podem utilitzar uns programes per a gestionar les referències bibliogràfiques com, per exemple, *RefWorks*.

Com a autors de textos (llibres, articles, etc.) tenim uns drets i hem de conèixer quins són, a qui els cedim i en quines condicions.

Exercicis d'autoavaluació

1. Ordena l'element de la referència següent d'acord amb la Guia lingüística de la UOC:

Llibre o monografia:

Elements per endreçar:

Sangrà, Albert Duarte, Josep M.; *Aprender en la virtualidad*. Barcelona: (2000). Gedisa / EdiUOC

(«Biblioteca de educación. Nuevas tecnologías», 2)

2. Ordena l'element de la referència següent d'acord amb la Guia lingüística de la UOC:

Capítol de llibre:

Elements per endreçar:

The globalization and development reader: perspectives on development and global change

«The information mode of development and the restructuring of capitalism (1989)». **Castells, Manuel** En: (2007).

(pàgs. 175-194). Malden, Mass.: Blackwell. J.Timmons Roberts; Amy Bellone Hite (editors).

3. Ordena l'element de la referència següent d'acord amb la Guia lingüística de la UOC:

Article en publicació periòdica:

Elements per ordenar:

J.Timmons Roberts; Amy Bellone Hite (editores). Malden, Mass.: Blackwell. En: **Castells, Manuel**

The globalization and development reader: perspectives on development and global change (pàgs. 175-194).

«The information mode of development and the restructuring of capitalism (1989)». (2007).

4. Ordena l'element de la referència següent d'acord amb la Guia lingüística de la UOC:

Articles en publicacions electròniques:

Elements per endreçar:

[en línia]. **Peña-López, Ismael** [Data de consulta: 26 de gener de 2010]. (2010, gener).

<http://rusc.uoc.edu/ojs/index.php/rusc/article/view/v7n1_pena-intro>

Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento UOC. (vol. 7, n.º 1). ISSN: 1698-580x

«Contextualizando la brecha digital en la Educación Superior»

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

1. **Duart, Josep M.; Sangrà, Albert** (2000). *Aprender en la virtualidad*. Barcelona: Gedisa / Edició UOC («Biblioteca de educación. Nuevas tecnologías», 2)

2. **Castells, Manuel** (2007). «The information mode of development and the restructuring of capitalism (1989)». En: J. Timmons Roberts; Amy Bellone Hite (editors). *The globalization and development reader: perspectives on development and global change* (pàgs. 175-194). Malden, Mass.: Blackwell.

3. **Castells, Manuel** (2007). «Communication, Power and Counter-power in the Network Society». *International Journal of Communication* (vol. 1, pàgs. 238-266).

4. **Peña-López, Ismael** (2010, gener). «Contextualizando la brecha digital en la Educación Superior» [en línia]. *Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento* (vol. 7, n.º 1). UOC. [Data de consulta: 26 de gener de 2010]. <http://rusc.uoc.edu/ojs/index.php/rusc/article/view/v7n1_pena-intro> ISSN: 1698-580x

Bibliografia

2009 IEEE standards style manual (PDF) and IEEE copyright permission letters [en línia]. IEEE. <<http://standards.ieee.org/guides/style/>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

Alonso-Arévalo, Julio (2009, diciembre, 4). «Gestores de referencias sociales: la información científica en el entorno 2.0» [en línia]. *ThinkEPI*. EPI SCP. <<http://www.thinkepi.net/gestores-referencias-sociales-informacion-cientifica-entorno-2-0>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

APA Style [en línia]. American Psychological Association <<http://www.apastyle.org/>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

Budapest Open Access Initiative [en línia]. Open Society Institute. <<http://www.soros.org/openaccess/index.shtml>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

Chicago manual of style online [en línia]. 15th ed. The University of Chicago <<http://www.chicagomanualofstyle.org>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

Creative Commons España [en línia]. <<http://es.creativecommons.org/>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

Direcciones y tarifas de las entidades de gestión de derechos de propiedad intelectual.[en línia] Ministerio de Cultura.<<http://www.mcu.es/propiedadInt/CE/Gestion-Colectiva/DireccionesTarifas.html>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

DOAJ: Directory of Open Access Journals [en línia]. Lund University Libraries <<http://www.doaj.org/>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

Dulcinea: derechos de copyright y las condiciones de auto-archivo de revistas científicas españolas [en línia]. Acceso abierto a la ciencia. <<http://www.accesoabierto.net/dulcinea/>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

Estivill, Assumpció; Urbano, Cristóbal (1997, maig). *Com citar recursos electrònics* [en línia]. Versió 1.0. Universitat de Barcelona. Facultat de Biblioteconomia i Documentació. <<http://www.ub.edu/biblio/citae.htm>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

GNU Operating System [en línia]. Free Software Foundation <<http://www.gnu.org/>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

Guia lingüística (2008) [en línia]. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya. Servei lingüístic. <http://www.uoc.edu/serveilinguistic/pdf/Guia_espanol_ABRIL_V2-2008.pdf>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

How to cite references: Vancouver style [en línia]. Murdoch University Library. <<http://wwwlib.murdoch.edu.au/find/citation/vancouver.html>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

Jacobs, Neil (2006). *Open Access: key strategic, technical and economic aspects*. Oxford: Chandos Publishing.

Obres de referència: criteris [en línia]. Termcat. <<http://www.termcat.cat/productes/criteris.htm>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

Open DOAR: Directory of Open Access Repositories [en línia]. University of Nottingham. <<http://www.opendoar.org/>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

Pedley, Paul (ed.) (2005). *Managing digital rights: a practitioner's guide*. London: Facet.

Projecte Gutenberg [en línia]. <<http://www.gutenberg.org>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010].

RACO: revistes catalanes amb accés obert [en línia]. CBUC. <<http://www.raco.cat/>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010].

Real decreto legislativo 1/1996, de 12 de abril, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual (1996). BOE-A-1996-8930. pàg. 14369-14396. <http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-1996-8930>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010].

ROAR: Registry of Open Access Repositories [en línia]. University of Southampton. <<http://roar.eprints.org/>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

Sherpa: Romeo: publisher copyright policies and self-archiving [en línia]. University of Nottingham. <<http://www.sherpa.ac.uk/romeo/>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

TILT: Texas Information Literacy Tutorial [en línia]. The University of Texas System Digital Library. <<http://tilt.lib.utsystem.edu/>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

Ulloa, Sergio (2008). *Guía de esquemas para la redacción de referencias bibliográficas basados en la norma ISO y el estilo APA*. [en línia]. Santiago de Chile: Universidad de Santiago de Chile. Sistema de Bibliotecas. <<http://tutorialsibusach.pbworks.com/>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

What is MLA style? (2009) [en línia]. Modern Language Association. <<http://www.mla.org/style>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]

WIPO: World Intellectual Property Organization [en línia]. ONU. <<http://www.wipo.int/>>. [Data de consulta: 20 de gener de 2010]